

2017-09-20

Remiss: Översiktsplan för Stockholm, granskningsförslag

Förbundet för Ekoparken bildades 1992 och verkar för ett bevarande och utvecklande av Kungliga nationalstadsparken. Förbundet består av 50 medlemsföreningar som alla på olika sätt är engagerade i grönstrukturen i Stockholmsregionen och de vidare miljöfrågor som hänger samman med samspelet mellan stad och natur i allmänhet och Kungliga nationalstadsparken i synnerhet.

SAMMANFATTNING

I huvudsak har vi samma invändningar mot granskningsförslaget som vi hade mot samrådsförslaget. Vi hänvisar till vårt yttrande över samrådsförslaget. Vi upprepar därför inte i detta yttrande vår kritik av översiktsplanens utformning och brist på kopplingar mellan mål, strategier och genomförande, att översiktsplanens kartor är otydliga och svårtolkade, att den fortsatt överdrivna fokuseringen på massivt bostadsbyggande leder till att andra mål som hållbarhet, miljökonsekvenser (buller och luftföroreningar), bevarad grönstruktur och minskad segregation eftersätts. Vi upprepar heller inte vår kritik av fokuseringen på Stockholms innerstad och dess närområden, vilket kommer att ta udden av alla försök att stärka ett ytterstaden.

Vi uppehåller oss enbart till frågor som är direkt relaterade till Kungliga nationalstadsparken.

- Nationalstadsparken bör nämnas under avsnittet Grön och vattennära stad.
- Byggande längs Bergiusvägen och i Kräftriket är olagligt och ska utgå ur översiktsplanen.
- En rad andra exploateringsförslag (kompletteringsområden, urbana stråk) måste också utgå för att översiktsplanen ska stå i överensstämmelse med den fördjupade översiktsplanen för Nationalstadsparken och med lagen.
- Kartorna måste göras tydliga, gränserna ska överensstämma med den fördjupade översiktsplanen.
- Östlig förbindelse ska utgå ur planen. Den är inte längre aktuell.
- Grönstrukturen ska ges samma uppmärksamhet som andra samband. Gröna samband över Gärdet-Tessinparken, Universitetet-Bergianska Trädgården och på Järvafältet måste åtföljas av restriktioner för exploatering och åtgärder för att stärka sambanden.
- Översiktsplanen bör peka ut Nationalstadsparken som riksintresse för friluftslivet.

NATIONALSTADSPARKEN

Varför nämns inte Nationalstadsparken i avsnittet Grön och vattennära stad?

Synnerligen anmärkningsvärt är att Nationalstadsparken inte nämns under avsnittet Grön och vattennära stad. I detta avsnitt breder texten ut sig om grönkilar, kulturlandskap, biologisk mångfald, rekreation, ekosystemtjänster, hälsa, turistattraktioner m.m. Den Kungliga nationalstadsparken, som är staden största grönområde och har alla dessa kvaliteter i rikt mått, nämns inte. Hur kan det komma sig? Är det bara slarv vid framtagandet av översiktsplanen? Eller vittnar det om ointresse för parken? I varje fall måste avsnittet kompletteras med Nationalstadsparken.

Orimlig andel av länets studentbostäder

Stockholms stad har tidigare visat sitt intresse för parken genom att genomdriva projekt som undergräver parkens värden. Exempel på detta är det överdimensionerade institutionsområdet Albano. Andra exempel är den mängd studentbostäder som placeras i parken, i Albano, på Lappkärrsberget – utöver alla studentbostäder som redan ligger i parken. Över 75 procent av studentbostäderna i länet ligger redan i Nationalstadsparken. Översiktsplanen föreslår ytterligare studentbostäder i Kräftriket och längs Bergiusvägen. Vi anser detta lagstridigt, vilket också länsstyrelsen påpekade i sitt samrådssvar.

Exploateringsvänliga formuleringar som bör utgå

Illavarslande formuleringar i översiktsplanen är de följande (s. 131): *"Med ny bebyggelse kan även Djurgårdens attraktioner stärkas....Gärdets sportfält kan utvecklas vidare med idrott och som målpunkt för rekreation, och kring fältet kan bebyggelsen utvecklas för att utgöra tydliga kopplingar till det gröna."* Formuleringarna kan tas till intäkt för bebyggelse av Ladugårdsgärde och Djurgården och strider mot lagen om nationalstadsparken. Formuleringar som dessa måste utgå.

Vi är också mycket kritiska till följande formulering (s.136): *"I den mån ny bebyggelse tillkommer ska den vara allmänt tillgänglig och ytterligare utveckla Skeppsholmen och Kastellholmen som central plats för natur- och kulturliv."* Vi ser inte några möjligheter att klämma in ny bebyggelse på dessa öar utan att skada det kulturhistoriska värdet.

Östlig förbindelse ska inte ingå i Översiktsplanen

Något reservat för Östlig förbindelse ska inte ingå i översiktsplanen. Östlig förbindelse vore – även i de alternativ som tagits fram hösten 2016 – förödande för Nationalstadsparken. En avfart vid Lindarängsvägen skapar en direkt infart till Stockholms city tvärs över Nationalstadsparken. En sådan miljöförstörelse skulle bli början på exploatering av Ladugårdsgärde och Sportfältet. Den ökade biltrafik som Östlig förbindelse skulle dra med sig står i direkt motsättning till ett hållbart Stockholm.

Östlig förbindelse ingår inte längre i Sverigeförhandlingen. Översiktsplanens karta (s.170) uppger felaktigt att denna led nu skulle vara föremål för förhandling. Så är inte fallet. Reservat eller någon annan antydan om en Östlig förbindelse (s.84, s.87 och s.131) ska därför inte ingå i översiktsplanen.

Kartans gränser för Nationalstadsparken är otydliga och felaktiga

Kartorna är otydliga, om det är medvetet för att medge större handlingsfrihet eller ej vet inte vi. Men en översiktsplan ska, för att kunna godkännas, ha kartor som inte ger upphov till tolkningsproblem. Vi har bara detaljstuderat vad som gäller nationalstadsparken och därvid funnit att gränserna för parken vid passagen över Ladugårdsgärdet, Gärdet till Storängsbotten är oklara. Ett rimligt krav är att parkens gränser ska överensstämma med gränserna i den fördjupade översiktsplanen för Nationalstadsparken. Den anges i planen gälla alltjämt (s.14).

Louddens reningsverk ingår i parken, men anges felaktigt ligga utanför (s.170). På annat ställe (s.131) anges området som ett stadsutvecklingsområde, vilket inte är tillåtet enligt lagen. Lidingöbro är angivet som ett område där kompletteringar kan göras – så är inte fallet i FÖP Nationalstadsparken. Större delen av Gärdesstaden är angivet som kompletteringsområde. Det strider mot FÖP Nationalstadsparken där alla grönytor anges som viktiga för parkens biologiska mångfald. De enda kompletterings-/förändringsområden som är angivna i FÖP är Albano, Storängsbotten och f.d. Bensinstationstomten. I ÖP 2017 ska således inga nya kompletteringsområden införas. Det gäller t.ex. också Tre Vapen vid Värtavägen och del av Sportfältet, Diplomatstaden, Museiparken, Västra delen av Södra Djurgården, Vetenskapsakademien, Stockholms universitet, Bergianska trädgården.

Fyra lokala samband är angivna – ett från Södra Djurgården till Ladugårdsgärde, ett mellan KTH och Storängsbotten, ett mellan Albano och Norra Djurgårdsstaden samt ett längs Värtavägen. De öppnar för bebyggelse längs gatorna, vilket strider mot FÖP och mot lagen.

Om kompletteringsbebyggelsen på f.d. Bensinstationstomten hålls till skol- och idrottsbyggnader rimmar det med möjligheten att på denna del av Nationalstadsparken också skapa en "vacker entré" till parken. Så hette det i samrådsförslaget (s.115). Den planering som f.n. sker för Östra Hagastaden uppfyller inte detta krav. Formuleringen är följdriktigt borttagen. Den bör återinföras i översiktsplanen.

Grön infrastruktur

Länsstyrelsen arbetar f.n. på ett uppdrag från regeringen som går ut på att kartlägga, skydda och tillskapa en grön infrastruktur i Stockholmsregionen. Uppdraget bygger på regeringens proposition Svensk strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster (prop. 2013/14:141). Stockholms länsstyrelse har påbörjat arbetet och kan redan nu ange att Nationalstadsparken utgör den allra viktigaste delen av denna gröna infrastruktur för Stockholms del. Stockholms stad har anledning att i den översiktsplan som nu är under utarbetande ta den gröna infrastrukturen i beaktande. En given slutsats av den pågående utredningen torde vara vikten av stråket mellan Ladugårdsgärde och Storängsbotten, över Gärdet och Tessinparken. Här bör alla åtgärder vidtas som är möjliga för att stärka den gröna infrastrukturen och spridningsvägarna. Alla tankar på kompletteringsbebyggelse och bebyggelse för att skapa urbana stråk i detta område bör därför strykas. Vikten av detta gröna samband är noterad i översiktsplanen genom en grön pil. Men ändå lämnar översiktsplanen utrymme för kompletteringsbebyggelse m.m. i detta område. Här bör istället anges ett tydligt skydd för befintlig grönstruktur och åtgärder för att stärka den.

En annan grön pil förbinder Stockholms universitet med Bergianska trädgården. Den anger ett behov att stärka det gröna sambandet i detta område, som skärs sönder av Roslagsvägen och Roslagsbanan. Hur denna förstärkning ska åstadkommas anges inte. Ett reservat finns i den föregående översiktsplanen för en tunnelförläggning av Roslagsvägen från Ålkistan till Universitetet. Detta plus en nedgrävning av Roslagsbanan, vilken enligt översiktsplanen ska ske från Universitet till Stockholms central (baserat på Sverigeförhandlingen), öppnar för möjligheten att, om tunnelförläggningen utsträcks ytterligare en bit norrut, binda samman dessa delar av Nationalstadsparken. Översiktsplanen måste ange på vilket sätt detta gröna samband kan stärkas.

Två ytterligare gröna pilar är viktiga, båda gäller Järvafältet. Den ena går från Stockholms stads kulturresevat till Järfälla och den andra från samma kulturresevat till Sundbyberg/Kymlinge. Vad staden avser att göra för att stärka den gröna infrastrukturen och spridningsvägarna för djur och växter, som är ytterst viktiga inom Järvakilen, framgår inte av planen. Det bör anges.

Två röda pilar anger urbana stråk tvärs över Järvakilen. De öppnar för bebyggelse i grönkilen, vilket skadar den som spridningsväg, och måste därför utgå.

Vi vill lägga till ytterligare en grön pil mellan Bellevueparken och Albano och vidare in mot Lilljansskogen. Genom Albanoexploateringen skapas en svårforcerad barriär av bebyggelse. Staden måste på alla vis stödja en utformning av bebyggelsen i Albanoområdet och av en passage av Roslagsvägen som skapar en väl fungerande spridningsväg. Vid sidan av passagen över Ålkistan norrifrån är denna spridningsväg den enda som står till buds in i Nationalstadsparken.

Otydlighet istället för motsägelser

I samrådsförslaget var det inte svårt att hitta motsägelser i planen. Institutionsbältet på Norra Djurgården längs Roslagsvägen och Valhallavägen från Bergianska trädgården till Svea Artilleri sades präglas av *"fritt placerade byggnader i grönska"* (s.35) Albano nämndes som en del i detta bälte, trots att Albano är ett exempel på att staden avsiktligt har flyttat stadsfronten in i Nationalstadsparken. Ett annat exempel var att Blasieholmen inte ingick i uppräkningsområden av betydelse för kulturvården avseende sjöfartsstad (s.26). Detta påpekade vi, vilket har resulterat att granskningsförslaget helt sonika strukit dessa passusar. Istället för att precisera översiktsplanen så att den blir tydligare har den istället gjorts otydligare.

Lägg till riksintresse för friluftsliv

Stockholm har inga riksintressen för friluftsliv. Länsstyrelsen har föreslagit sådana, bl.a. inom Nationalstadsparken. Stockholms stad har ej tillstyrkt förslaget, (s.8). Med tanke på den mycket stora betydelse som Nationalstadsparken har för friluftslivet i huvudstaden (minst 15 miljoner besök varje år) är det en självklarhet att tillstyrka att parken utgör ett de facto riksintresse för friluftslivet.

Richard Murray, ordf

Förbundet för Ekoparken